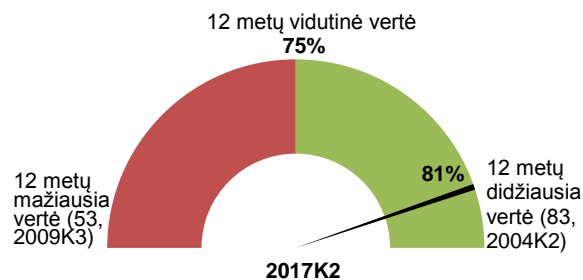


# Lietuvos drabužių gamybos pramonė

Lyginamasis standartas (ang. benchmark)	Produkcijos vertė, tenkanti vienai įmonei	Produkcijos vertė, tenkanti vienam darbuotojui	Vidutinis metinis apyvartos augimas 2010-2015 m.	Vidutinis metinis gamybos apimties augimas 2010-2015 m.	Eksporto intensyvumas	Eksporto dalis į ne ES šalis	Investicijos į materialųjį turtą ir produkcijos vertės santykis
	€ 146 256	€ 19241	6,7%	6,7%	77,2%	16%	4,2%

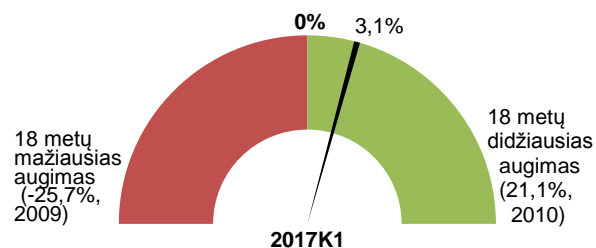
- [Faktai ir skaičiai](#)
- [Raida ir tendencijos](#)
- [Eksporto raida](#)
- [Diversifikacija ribota, ES šalims tenka net 82% eksporto](#)
- [Ilgalaikės perspektyvos drabužių gamybai - palankesnės](#)

1 pav. Drabužių gamybos pramonės gamybinių pajėgumų panaudojimo lygis.



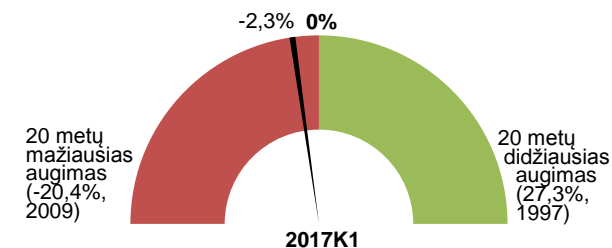
Šaltinis: Europos Komisijos „DG ECFIN“ ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

2 pav. Drabužių gamybos pramonės produkcijos apimtys (palyginamosios kainomis) pokytis.



Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

3 pav. Lietuviškos kilmės drabužių gaminių eksporto vertės augimas.



Šaltinis: LR Ūkio Ministerija, Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

## FAKTAI IR SKAIČIAI

Po krizės sparčiai augusios gamybos apimtys 2015 m. mažėjo

2015 m. drabužių gamybos pramonės įmonės sukūrė apie 0,9% šalies pridėtinės vertės (gamybos kainomis) arba 4,0% apdirbamosios gamybos sektoriaus sukuriamos pridėtinės vertės. Lietuvoje drabužių gamyba užsiima apie 2700 įmonių, jose įdarbinta beveik 20,5 tūkst. darbuotojų. Drabužių gamybos pramonėje vyrauja mažos ir vidutinio dydžio (iki 50 darbuotojų) įmonės (sudaro 96,7%), kurios sukuria apie 69% produkcijos vertės. Tai yra darbuotojų imli pramonės šaka – darbo užmokesčio dalis drabužių gamybos sektoriaus sukuriamoje pridėtinėje vertėje (gamybos kainomis) sudarė 77,8%.

Drabužių gamybos pramonės produkcijos vertė prieš krizinį lygį pasiekė 2014 m., o 2015 m. išliko panašiam lygyje - produkcijos vertė siekė maždaug 394 mln. eurų arba tik 1,3% mažiau nei 2014 m. Gamybos apimtys 2010-2014 m. laikotarpiu augo vidutiniškai po 9,4% per metus, tačiau 2015 m. sumažėjo – 3,4%. Apie trečdalis visos produkcijos pagaminta naudojant užsakovo medžiagas (užsakomoji gamyba), 2007 m. užsakomoji gamyba sudarė net 46,6%.

Drabužių gamybos pramonės sektorius yra orientuotas į eksportą - net 77,2% visų gautų pajamų 2015 m. buvo uždirbta užsienio rinkose. Tais pačiais metais įmonės eksportavo lietuviškų drabužių už 388 mln. eurų iš kurių apie 84% teko

ES šalims. 2016 m. eksporto vertė šiek tiek sumažėjo ir sudarė 375,9 mln. eurų.

Produkcijos kainos mažėja vidaus, tačiau auga užsienio rinkose

Eurostato duomenimis drabužius gaminančių įmonių produkcijos kainos ES šalyse didėja jau šeštus metus iš eilės, o 2016 m. kainos išaugo 0,7%. Tuo tarpu Lietuvoje drabužius gaminančių įmonių produkcijos kainos 2016 m. mažėjo 0,6%. Tokį mažėjimą daugiausia lėmė vidaus rinka, kurioje kainos buvo 9,8% mažesnės nei prieš metus. Užsienio rinkose Lietuvos gamintojų parduodamos produkcijos kainų augimas 2016 m. sudarė 1,0%. Lietuvos drabužių sektoriaus įmonės apie 80% viso pagaminto drabužių kiekio realizuoja užsienio šalyse.

Daugiau kaip pusę pagamintų drabužių kiekio sudaro pėdkelnės, kojinės, triko ir panašūs gaminiai

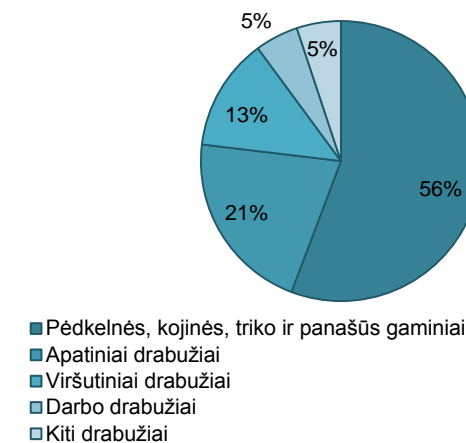
Drabužių gamybą matuojant pagamintais vienetais didžiausią struktūros dalį sudaro pėdkelnės, kojinės, triko ir panašūs gaminiai (žr. pav. 4), o jų dalis palyginti su 2010 m. išaugo labiausiai 4,9 procentinio punkto. Apie penktadalį pagaminto kiekio 2015 m. sudarė apatiniai drabužiai, tačiau jų dalis palyginti su 2010 m. sumažėjo labiausiai 6,2 procentinio punkto. Viršutinių drabužių dalis struktūroje sudarė 13% ir buvo praktiškai tokia pati kaip ir 2010 m., tačiau šios drabužių kategorijos pardavimai sudarė didžiausią 45,2% sektoriaus pajamų dalį.

1 lentelė. Pagrindiniai rodikliai, 2015 m.

Veikiančios įmonės	2692
Užimtųjų skaičius	20463
Produkcijos vertė	€ 393,7 mln.
Pridėtinė vertė	€ 148,4 mln.
Lietuviškos kilmės prekių eksportas	€ 388,1 mln.
Investicijos į materialųjį turtą	€ 16,7 mln.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

4 pav. Lietuvos drabužių gamybos pramonės produkcijos struktūra pagal gaminamus kiekius (vienetais) 2015 m.



Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

## RAIDA IR TENDENCIJOS

Sektoriaus apyvarta 2016 m. vėl augo 2016 m. palyginus su 2015 m. drabužių gamybos pramonės įmonių apyvarta augo 5,3% (žr. pav. 5). Nors apyvartos augimas fiksuotas tiek vidaus, tiek ir užsienio rinkose, visgi net 84% viso augimo generavo vidaus rinka, o likusi dalis teko eksporto rinkoms. Drabužių pramonės pardavimai vidaus rinkoje nuosekliai auga jau šeštus metus iš eilės, tuo tarpu pardavimų dinamika eksporto rinkose ne tokia nuosekli – 2015 m. pardavimai mažėjo 3,4%. Vienas svarbiausių tokio mažėjimo veiksnių buvo Rusijos rinkos praradimas, kadangi Lietuvos drabužių gamintojai turėjo perorientuoti produkcijos srautus į daugiausia Skandinavijos ir Vokietijos rinkas, kur konkurencijos lygis nepalyginamai aukštesnis, o kainos bei pelno maržos mažesnės. 2015 m. eksporto pajamų mažėjimui įtaką darė ir nepalanki tarptautinė aplinka – neskaitant Rusijos, lėtėjo Kinijos ekonomika, nuosmukį išgyveno Brazilijos ekonomika, krito žaliavų kainos, sparčiai augo drabužių importas iš Azijos į ES, dideli svyravimai vyko valiutų rinkoje. Lietuviškų drabužių eksporto vertė 2016 m. toliau mažėjo (3,2%), tačiau gamintojų pajamos užsienio rinkose šiek tiek išaugo (0,9%), tokį skirtumą greičiausiai sąlygojo didmenininkų veikla.

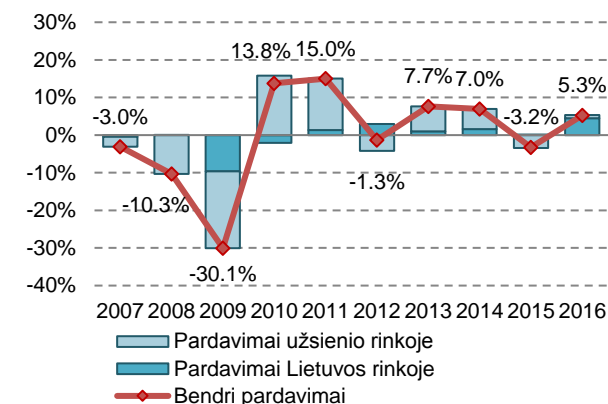
Išlaidos drabužiams ir pardavimai ES šalyse auga Namų ūkių galutinio vartojimo išlaidos drabužiams (to meto kainomis) ES šalyse augo antrus metus iš eilės. 2015 m. jos padidėjo 5% ir sudarė beveik 325 mlrd. eurų. Per 2015 m. labiausiai išlaidos padidėjo Jungtinėje Karalystėje 16,7%, o iš kitų didžiausių eksporto rinkų lietuviškiems drabužiams, išlaidos augo Švedijoje, Vokietijoje ir

Danijoje, tačiau mažėjo Suomijoje ir Norvegijoje. Didžiausia galutinio vartojimo išlaidų dalis vienam gyventojui tenka Jungtinėje Karalystėje apie 1170 eurų per metus arba 3,4 karto daugiau nei Lietuvoje. Tekstilės, drabužių ir avalynės mažmeninių pardavimų apimtys ES šalyse didėjo antrus metus iš eilės ir 2015 m. metinis augimas sudarė 2,4%. 2016 m. mažmeninių pardavimų apimtys toliau augo, tačiau lėtesniu 0,8% metiniu tempu. Drabužių kainos (apskaičiuotos pagal SVKI) 2016 m. ES šalyse buvo vidutiniškai 0,3% didesnės nei prieš metus. Didžiausias drabužių kainų augimas iš ES šalių fiksuotas Švedijoje ir Estijoje, atitinkamai 3,7% ir 3,5%, tačiau Šveicarijoje ir Norvegijoje drabužių kainos augo dar sparčiau, atitinkamai 6,4% ir 5,2%. Didžiausias kainų mažėjimas fiksuotas Lenkijoje ir Danijoje, atitinkamai 4,7% ir 4,2%.

Investicijos į materialųjį turtą 2015 m. augo Nors prieš krizinis investicijų lygis dar nepasiektas, tačiau drabužių sektoriaus investicijos į materialųjį turtą auga kasmet nuo 2013 m., o 2015 m. jos per metus padidėjo dar beveik penktadaliu ir sudarė 16,7 mln. eurų arba 87% 2007 m. lygio. Bendrai apdirbamosios gamybos investicijos į materialųjį turtą per 2015 metus mažėjo 7,2%. 2014 m. didžiausia drabužių gamybos pramonės investicijų dalis teko investicijoms į mašinas ir įrenginius (57,3%), antroje vietoje liko investicijos į naują statybą (32%), trečioje investicijos į pastatus (10,2%). Nors pardavimai paskutinius keletą metų mažėja daugiausia dėl pardavimų užsienio rinkose, tačiau teigiama investicijų dinamika ir palankesnė makroekonominė aplinka

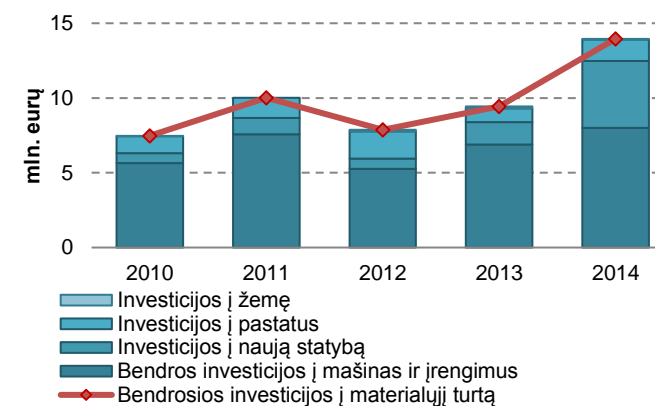
pagrindinėse eksporto rinkose leidžia tikėtis teigiamų pokyčių netolimoje ateityje.

5 pav. Drabužių pardavimų augimas vidaus ir užsienio rinkose.



Šaltiniai: Eurostat ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

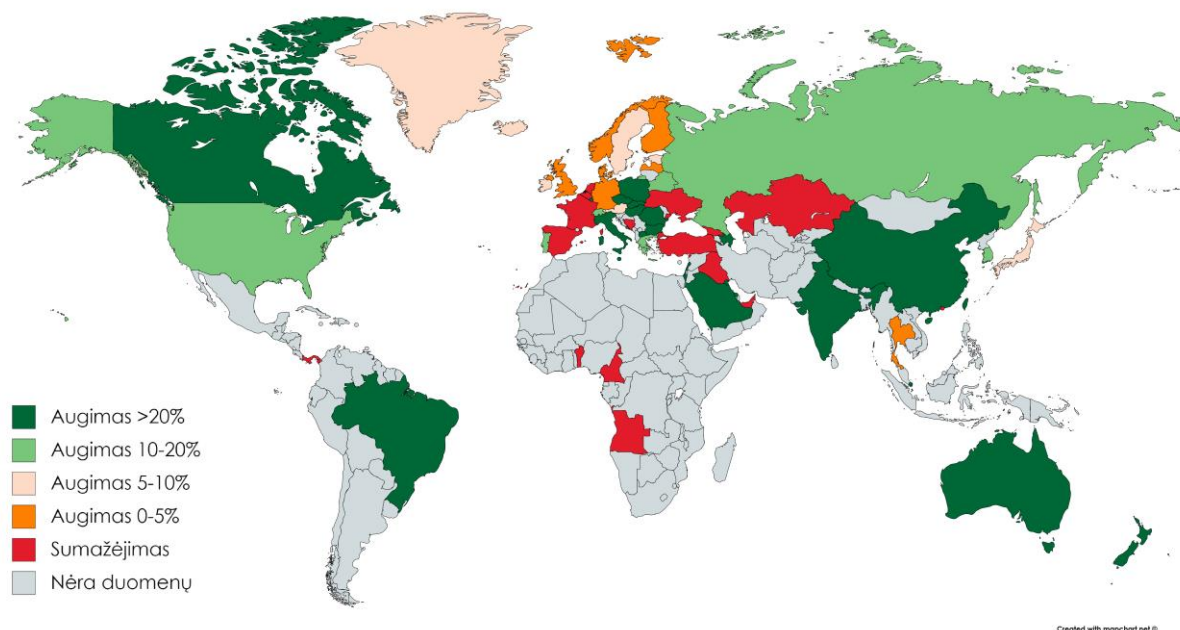
6 pav. Drabužių gamybos pramonės investicijos į materialųjį turtą.



Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas.

## EKSPORTO RAIDA

7 pav. Vidutinis metinis drabužių eksporto (vertės) augimas 2010-2016 m.



Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

Eksporto struktūroje mažėja užsakomosios gamybos dalis

2007 m. beveik pusę eksporto rinkose uždirtų pajamų gauta pardavus užsakomosios gamybos būdu pagamintą produkciją. Nuo tada užsakomosios gamybos dalis eksporto pajamų struktūroje kasmet mažėjo ir 2016 m. sudarė tik 28,7%. Nors tai vis dar reikšminga eksporto pajamų dalis, tačiau šie pokyčiai rodo, kad Lietuvos įmonės pereina nuo žemos pridėtinės vertės paslaugų ir produktų teikimo prie aukštesnės pridėtinės vertės produktų gamybos ir eksporto bei nuosavų prekinių ženklų vystymo.

Rinkos dalis Europos Sąjungos šalyse auga

Paskutinius keletą metų Lietuvos gamintojų užimama drabužių importo rinkos dalis ES šalyse augo ir 2015 m. sudarė 0,29%. Lietuvos drabužių gamintojams svarbiausios rinkos šiuo metu yra Skandinavijos ir Vakarų Europos šalys, tačiau ekonominio nuosmukio laikotarpiu Lietuvos įmonėms sunku konkuruoti su Azijos gamintojais. Per 2009 m. krizę Lietuvos gamintojų užimamos rinkos dalys mažėjo visose penkiose didžiausiose eksporto rinkose (Vokietijoje, Danijoje, Jungtinėje Karalystėje, Švedijoje ir Norvegijoje), kurioms tenka beveik 70% visų Lietuviškų drabužių, tačiau paskutinius keletą metų Lietuvos įmonės po truputi atsikovoja prarastas pozicijas, visgi prieš krizinis lygis dar nepasiektas. Palyginus su 2007 m. labiausiai rinkos dalys išaugo į kaimynines Latviją ir Estiją. Lietuvos gamintojai 2015 m. užėmė 10,6% Latvijos ir 6,9% Estijos drabužių importo rinkos. Vokietijos rinkos dalis išlieka panaši paskutinį penketį apie 0,23-0,24%, Skandinavijos rinkose didžiausią dalį užimame Norvegijoje 2,3%, Švedijoje 1,2%, Danijoje apie 1%, Jungtinės Karalystės 0,27%.

## DIVERSIFIKACIJA RIBOTA, ES ŠALIMS TENKA NET 82% EKSPORTO

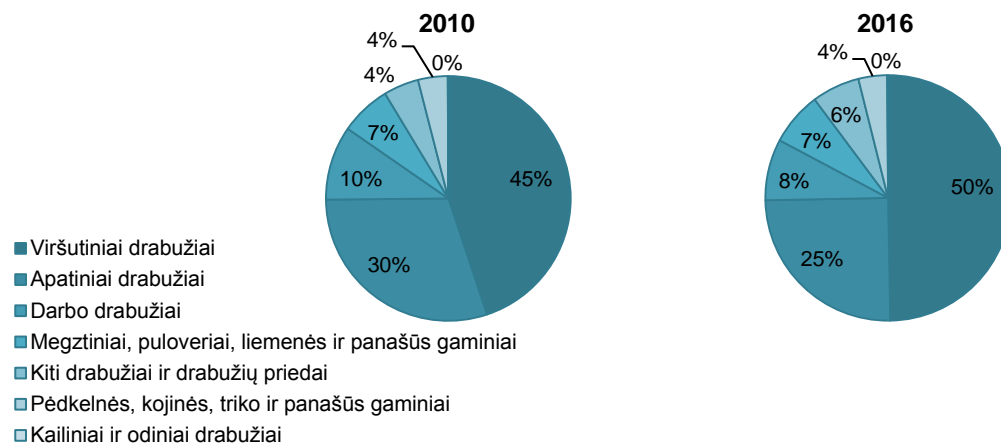
### Svarbiausia rinka: Europa

2016 m. Lietuva eksportavo lietuviškos kilmės drabužių už 375,9 mln. eurų; tai buvo apie 3,2% (arba 12,3 mln. eurų) mažiau negu 2015 m. Vidutinis metinis eksporto vertės augimas 2010–2016 m. buvo 1,7%. Pagal šalis pagrindinės eksporto partnerės yra Europos Sąjungos šalys; jose parduodama daugiau nei 82% užsienio rinkoms skirtos produkcijos; didžiausia eksporto rinka Lietuvos drabužių gamintojams yra Vokietija, kuriai 2016 m. teko apie 23% lietuviškų drabužių eksporto (žr. lentelę 2). 2010-2016 m. laikotarpiu iš pagrindinių eksporto rinkų sparčiausiai drabužių eksportas augo į Švediją – vidutiniškai po 5%, per metus ir Jungtinę Karalystę – vidutiniškai po 2,3% per metus. Eksportas į Norvegiją didėjo apie 2% kasmet, o Danija 0,6%. Skandinavijos šalims tenka apie trečdalis lietuviškų drabužių eksporto. Iš tolimesnių rinkų sparčiausiai auga eksportas į Australiją, Naująją Zelandiją, Kanadą. Eksporto vertė į JAV rinką mažėja keltą metų iš eilės, tačiau 2016 m. į JAV eksportavome produkcijos keturis kartus daugiau nei į Rusiją. Iš NVS šalių daugiausia eksportuojame į Baltarusiją, jai tenka net 70% viso lietuviškų drabužių eksporto į NVS šalis.

### Eksporto struktūroje didžiausia dalis tenka viršutiniams drabužiams

Eksporto struktūroje dominuoja viršutiniai drabužiai sudarantys beveik pusę viso eksporto vertės (žr. pav. 8). 2010 m. – 2016 m. laikotarpiu viršutinių drabužių dalis struktūroje išaugo 4,8 procentinio punkto, o labiausiai sumažėjo apatinių drabužių dalis 5 procentiniais punktais. 2016 m. palyginti su 2015 m. labiausiai krito vyriškų kostiumų eksporto vertė sumažėjusi 43,1% daugiausia dėl Vokietijos rinkos, o labiausiai išaugo audeklinių vyriškų striukių ir panašių gaminių eksporto vertė 26,1%, daugiausia į Jungtinės Karalystės ir Švedijos rinkas.

8 pav. Drabužių gamybos pramonės eksporto struktūra pagal prekių rūšis 2010 m. ir 2016 m.



Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

2 lentelė. Drabužių gamybos pramonės eksporto rinkų kaita nuo 2010 m. iki 2016 m.

	2010	2016
<b>Eksportas</b>	<b>€ 339 mln.</b>	<b>€ 376 mln.</b>
Vokietija	24.96%	23.02% ▼
Jungtinė Karalystė	13.85%	14.31% ▲
Švedija	10.89%	13.19% ▲
Danija	9.72%	9.07% ▼
Norvegija	8.87%	8.99% ▲
Prancūzija	7.34%	6.38% ▼
Belgija	5.96%	4.80% ▼
Suomija	3.48%	3.26% ▼
Nyderlandai	3.30%	1.40% ▼
Latvija	1.64%	1.48% ▼
Honkongas	1.23%	0.32% ▼
Likusios ES šalys	4.36%	5.93% ▲
JAV	0.97%	1.63% ▲
NVS šalys	1.59%	2.02% ▲
Rusija	0.24%	0.41% ▲
Artimieji Rytai	0.22%	0.10% ▼
Rytų, Pietryčių Azija	1.68%	1.21% ▼

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

## ILGALAIKĖS PERSPEKTYVOS DRABUŽIŲ GAMYBAI – PALANKESNĖS

### Struktūriniai pokyčiai Europoje

Eurostato duomenimis 2015 m. ES drabužių gamybos sektoriaus apyvarta sudarė apie 70 mlrd. eurų, o sektoriuje veikė beveik 124 tūkst. įmonių. Per paskutinį dešimtmetį įmonių skaičius sektoriuje sumažėjo beveik penktadaliu, o apyvarta krito beveik ketvirtadaliu, tačiau pasak Euratex (Europos aprangos ir tekstilės konfederacija), darbo produktyvumas sektoriuje išaugo apie 36%.<sup>1</sup> Tokias tendencijas lėmė vykę struktūriniai pokyčiai, kuomet didžioji dalis pigios masinės gamybos įmonių paliko ES arba užsidarė neatlaikę Azijos gamintojų konkurencijos, tačiau likusios įmonės stipriai padidino savo konkurencingumą. Susiformavusi nauja konkurencinė aplinka, technologinės inovacijos bei skaitmenizacija lėmė tolimesnius pokyčius sektoriuje – keitėsi tiekimo grandinių vadyba, trumpėjo prekių pristatymo į rinką laikas,

socialinės žiniasklaidos evoliucija leido įmonėms greičiau ir tiksliau išsiaiškinti klientų poreikius bei atitinkamai koreguoti gamybos procesus. Plėtėsi sumaniosios tekstilės audinių panaudojimo sritys. Visi šie veiksniai leidžia daryti prielaidą, kad svarbiausios ES drabužių sektoriaus vystymosi tendencijos ateityje bus šios: į paslaugas orientuotas verslo modelis, lanksti, specializuota, mažų apimčių ir didelio efektyvumo skaitmenizuota gamyba, tiekimo grandinių optimizacija, trumpesnis prekių patekimo į rinką laikas, mažesnis vartojimas, tačiau didesnė orientacija į aukštesnės kokybės drabužius, sumaniųjų audinių panaudojimo plėtra. Šios tendencijos sudaro puikias galimybes Lietuvos gamintojams didinti užimamos rinkos dalį ES drabužių sektoriuje.

Tendencijos svarbiausiose eksporto rinkose Vokietija, Jungtinė Karalystė ir Švedija 2016 m.

buvo didžiausios eksporto rinkos Lietuvos drabužių sektoriui. Joms teko pusę visų drabužių eksporto vertės. Euromonitor International prognozuoja, kad per ateinančius penkis metus pagal drabužių pardavimų vertę sparčiausiai augs Švedijos rinka - vidutiniškai po 2,1% kasmet (žr. lentelę 3), Jungtinė Karalystė – vidutiniškai po 0,7% kasmet, o Vokietijos rinka praktiškai išliks tokia pačia lygyje. Vakarų Europos šalyse šiuo metu svarbiausias tendencijas drabužių sektoriuje lemia sveikos gyvensenos populiarėjimas. Labiausiai paklausa auga lengviems, patogiams laisvalaikio drabužiams, aukštos kokybės sporto aprangai. Išmaniųjų įrenginių populiarumas koreguoja pardavimo kanalų struktūrą – auga internetinių pardavimų svarba.

3 lentelė. Drabužių rinkos dydis pagal šalis 2016-2017 m., mln. USD.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016-2021 m. vidutinis metinis augimas
Kinija	273 479	281 391	288 394	294 636	299 665	303 993	2.1%
JAV	273 674	278 815	283 240	286 986	290 074	292 544	1.3%
Japonija	69 155	67 942	66 842	65 946	65 288	64 461	-1.4%
Vokietija	62 120	61 784	61 514	61 380	61 348	61 549	-0.2%
Jungtinė Karalystė	58 146	58 411	58 722	59 262	59 753	60 331	0.7%
Prancūzija	35 927	35 696	35 342	35 021	34 625	34 274	-0.9%
Kanada	24 598	25 089	25 597	26 116	26 645	27 188	2.0%
Jungtinių Arabų Emyratai	12 949	13 427	13 907	14 409	14 970	15 290	3.4%
Švedija	10 064	10 320	10 555	10 777	10 991	11 188	2.1%
Pietų Afrikos Respublika	7 967	8 070	8 181	8 319	8 444	8 546	1.4%
Norvegija	5 998	6 066	6 110	6 141	6 192	6 233	0.8%
Ukraina	2 914	2 882	2 990	3 223	3 576	4 076	6.9%
Izraelis	3 520	3 612	3 693	3 764	3 827	3 884	2.0%

Šaltinis: „Euromonitor International“ prognozės ir VŠĮ „Versli Lietuva“ paskaičiavimai.

1. The European Apparel and Textile Confederation (2017.06.01). *Annual Report 2016*. [http://euratex.eu/fileadmin/user\\_upload/documents/Library/Annual\\_Report/Euratex-annual-report-2016-LR.pdf](http://euratex.eu/fileadmin/user_upload/documents/Library/Annual_Report/Euratex-annual-report-2016-LR.pdf).